

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 149/2022 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 55/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Annika Parsons, sisäministeriö
- hätäkeskusylitarkastaja Juha-Veli Frantti, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Suvi Pato-Oja, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Amanda Mäkelä, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Anna Sandberg, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtava tutkija Kai Valonen, Onnettomuustutkintakeskus
- ylitarkastaja Juhani Kuparinen, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- johtaja Taito Vainio, Hätäkeskuslaitos
- hätäkeskuksen johtaja Jarmo Laurila, Keravan hätäkeskus
- hätäkeskuksen johtaja Jukka Alenius, Oulun hätäkeskus
- poliisitarkastaja Marja Kiiski, Poliisihallitus
- poliisitarkastaja Marko Savolainen, Poliisihallitus
- ylitarkastaja Sami Piispanen, Rajavartiolaitos
- pelastusjohtaja Vesa Halonen, Helsingin kaupungin pelastuslaitos
- kehittämispäällikkö Martti Honkala, Pirkanmaan hyvinvointialue
- viestintävastaava Patrick Tiainen, Suomen Hätäkeskusammattilaisten liitto edustaen Suomen pelastusalan ammattilaiset

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoministeriö

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

- Pelastusopisto
- HUS-yhtymä
- Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi hätäkeskustoiminnasta annettua lakia, turvallisuustutkintalakia, konsulipalvelulakia ja pelastuslakia.

Esityksen mukaan hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa säädettäisiin Hätäkeskuslaitoksen toiminnasta sekä pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen hätäkeskuspalveluista, hätäkeskustoiminnasta ja henkilötietojen käsittelystä hätäkeskustoiminnassa. Hätäkeskustoiminnalla tarkoitettaisiin hätäkeskuspalveluja ja Hätäkeskuslaitoksen välittämään hätäilmoitukseen tai tehtävään liittyviä pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien lakisääteisten tehtävien hoitamista tarvittaessa Hätäkeskuslaitoksen avustamana.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain säännökset henkilötietojen käsittelystä muutettaisiin vastaamaan EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimuksia. Esityksessä säädettäisiin henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuusvaatimuksesta ja henkilötietojen rekisterinpitäjistä. Henkilötietojen rekisterinpitäjänä poliisin tietojen osalta toimisi Poliisihallitus, sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen osalta hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen, pelastustoimen tehtävätietojen osalta hyvinvointialueen pelastustoimen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen ja Rajavartiolaitoksen tietojen osalta Rajavartiolaitoksen esikunta. Hätäkeskuslaitos toimisi rekisterinpitäjänä vartioimistehtäviksi katsottavien valvonta- ja hälytystehtävien, Hätäkeskuslaitoksen muiden tehtävien ja muiden viranomaisten avustamiseen liittyvien tietojen osalta, sekä niiden henkilötietojen osalta, jotka koskevat vahinko-, häirintä- ja väärinkäyttösyhteydenottoja sekä tietojärjestelmä- tai verkkoliikennehäiriöitä.

Lakiin lisättäisiin säännökset viranomaisten tiedonsaantioikeuksista, tietojen luovutuksesta ja tietojen toisiokäytöstä. Lisäksi laista kumottaisiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain kanssa olevaa päällekkäistä sääntelyä tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla sekä käyttäjärekisteriin ja lokirekisteriin liittyen.

Konsulipalvelulain mukaan Hätäkeskuslaitos voisi avustaa ulkoasianhallintoa avustavissa asiakaspalvelutehtävissä ja turvallisuustutkintalain mukaan Onnettomuustutkintakeskusta ilmoituksen vastaanottamisessa. Kyseisiin lakeihin lisättäisiin asetuksenantovaltuudet avustavia tehtäviä koskevista tarkemmista säännöksistä.

Pelastuslakia muutettaisiin vastaamaan hyvinvointialueuudistuksesta johtuvia muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 alussa. Häätäkeskustoiminnasta annetun lain 16, 16 a ja 17—25 § on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hätäkeskustoiminnasta annettu laki (692/2010, hätäkeskuslaki) on tullut voimaan vuoden 2011 alusta. Hallituksen esityksessä ehdotetuilla muutoksilla pyritään osaltaan selkeyttämään Häätäkeskuslaitoksen ydintehtäviä säätämällä tehtävistä nykyistä tarkkarajaisemmin sekä määrittelemällä lainsäädännössä muut tehtävät ja muiden viranomaisten avustaminen. Häätäkeskuslaitoksen tuotamiin hätäkeskuspalveluihin, niihin liittyviin tukipalveluihin tai viranomaisten hätäkeskustointiin ei kuitenkaan esitetä muutoksia.

Hätäkeskuslaissa säädetään ehdotetun soveltamisalasäännöksen mukaan Häätäkeskuslaitoksen toiminnasta sekä pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen hätäkeskuspalveluista ja hätäkeskustoiminnasta. Lisäksi laissa säädetään henkilötietojen käsittelystä hätäkeskustoiminnassa. Häätäkeskustointia määritellään laissa, minkä arvioidaan selkeyttävän lain soveltamista.

Esityksen keskeisenä sisältönä on hätäkeskuslain henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttaminen vastaamaan EU:n tietosuojasääntelyn vaatimuksia. Tämä onkin valiokunnan käsityksen mukaan välttämätöntä, sillä voimassa oleva hätäkeskuslain sääntely on osin ristiriidassa EU:n tietosuojalainsäädännön kanssa. Laissa ehdotetaan säädettäväksi henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta ja rekisterinpitäjistä sekä viranomaisten tiedonsaantioikeuksista, tietojen luovutuksesta ja tietojen käytöstä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käyttötarkoitukseen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi myös turvallisuustutkintalakia (525/2011), konsulipalvelulakia (498/1999) ja pelastuslakia (379/2011). Turvallisuustutkintalakiin ja konsulipalvelulakiin tehtävät muutokset mahdollistavat sen, että Häätäkeskuslaitos voi avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa ja ulkoasiainhallintoa konsulipalveluihin liittyvissä asiakaspalvelutehtävissä. Mainitut avustavat tehtävät ovat päivystysluonteisia, ja Häätäkeskuslaitos on hoitanut niitä jo nyt sopimusperusteisesti. Häätäkeskuslaitoksen johtokeskuksessa on ympärivuorokautinen päivystys, mikä mahdollistaa konsulipalveluihin liittyvien asiakasyhteydenottojen ja onnettomuusilmoitusten vastaanottamisen kaikkina vuorokaudenaikoina.

Hallintovaliokunta pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. Henkilötietojen suojaa koskevassa sääntelyssä on olennaista, että hätäkeskustoiminnan yhteydessä henkilötietoja käsitellään siinä laajuudessa kuin se on viranomaisten tehtävien hoitamiseksi tarpeellista, henkilötietojen suojasta säädetään riittävän täsmällisesti ja sääntely on sekä henkilötietoja käsittelevien viranomaisten että rekisteröidyn näkökulmasta selkeää ja helposti ymmärrettävää.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että Häätäkeskuslaitoksen henkilöstöllä on ajantasainen tieto voimassa olevan lainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevista vaatimuksista. Tämän vuoksi on välttämätöntä varmistaa, että henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaa koskevat ohjeet

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

ovat ehdotettujen muutosten voimaan tullessa ajan tasalla ja että päivystäjien koulutus lainsäädännön sisällöstä on riittävää. Valiokunta kuitenkin tähdentää, että hätäkeskuspäivystäjien tehtävät tai tietojen ja henkilötietojen käsittelyoikeudet eivät muutu nykyisestä. Keskeistä on, että ihmisten avunsaanti hätätilanteissa on jatkossakin mahdollisimman nopeaa ja sujuvaa.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kokonaisuus

EU:n uudistunut tietosuojalainsäädäntö on eriyttänyt säädöspohjaa siten, ettei kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn ole enää mahdollista soveltaa samaa sääntelyä. EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU 2016/679) on alettu soveltaa 25.5.2018. Sitä kansallisesti täydentää ja täsmentää 1.1.2019 voimaan tullut tietosuojalaki (1050/2018, HaVM 13/2018 vp). Tietosuojalain kanssa samanaikaisesti on tullut voimaan henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettu laki (1054/2018, rikosasioiden tietosuojalaki, HaVM 14/2018 vp), jolla on pantu kansallisesti täytäntöön ns. rikosasioiden tietosuojadirektiivi (EU) 2016/680.

Tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta. Tietosuoja-asetus sisältää kuitenkin tietyiltä osin kansallista liikkumavaraa. Kansallisella lailla voidaan täsmentää henkilötietojen käsittelyn oikeusperustaa ja käsittelyn sisältöä sekä esimerkiksi tiettyjen edellytysten vallitessa poiketa rekisteröidyn oikeuksista. Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta säädetään tarkemmin 6 artiklassa. Asetuksen 9 artiklan nojalla voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelystä. Perustuslakivaliokunta on korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (PeVL 14/2018 vp).

Perustuslakivaliokunnan mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4–5).

Perustuslakivaliokunnalla ei ole käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 55/2022 vp) huomauttamista sääntelyn perusteista. Sääntelyä on kuitenkin valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaisesti syytä täydentää erityisesti arkaluonteisten henkilötietojen säilytysaikoja koskevalla sääntelyllä. Arkaluonteinen henkilötieto on poistettava, kun sen käsittely ei ole enää käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä. Hallintovaliokunnan on lisäksi syytä varmistua sääntelyn yhteensopivuudesta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa kiinnittäen erityistä huomiota rekisterinpitäjän määrittelyyn.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot on ehdotetun 18 §:n 1 momentin mukaan poistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta, kuten nykyisinkin. Hallintovaliokunta on katsonut vastaavissa henkilötietojen käsittelyä koskevissa sääntelyesityksissä (HaVM 39/2018 vp ja HaVM 14/2022 vp), että muita tietoja lyhyemmän säilytysajan asettaminen arkaluonteisina pidettäville tiedoille johtaisi tilanteisiin, joissa osa samaan tehtävään liittyvistä tiedoista olisi poistettava eri aikaan kuin muut. Valiokunta on todennut, että tämä olisi ongelmallista etenkin tietojen eheyden kannalta (HaVM 39/2018 vp). Valiokunta pitää mainittuihin lausuntoihinsa viitaten perusteltuna, ettei arkaluonteisille henkilötiedoille säädetä muita tietoja lyhyempää säilytysaikaa. Valiokunta toteaa kuitenkin, että erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen lisäksi myös muiden arkaluonteisten tietojen käsittely ehdotetaan rajattavaksi vain käsittelytarkoituksen kannalta välttämättömään.

Hätäkeskuslakia sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn hätäkeskustoiminnassa rinnakkain tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain kanssa. Etenkin poliisi käsittelee hätäkeskustoimintaan liittyviä tietoja myös rikosasioiden tietosuojadirektiivin ja rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalalla. Hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityislainsäädäntöä on viime vuosina uudistettu. Poliisin (HaVM 39/2018 vp), Rajavartiolaitoksen (HaVM 40/2018 vp) ja Tullin (HaVM 41/2018 vp) henkilötietojen käsittelyä koskeva erityislainsäädäntö täydentää edellä mainittua yleislainsäädäntöä. Aiempi tietojärjestelmiin ja henkilörekistereihin kytkeytynyt sääntely on korvattu mainitussa erityislainsäädännössä henkilötietojen käsittelytarkoituksia ja käsiteltävien henkilötietojen sisältöä koskevalla sääntelyllä. Henkilötietojen käsittely on myös hätäkeskustoiminnassa perusteltua sitoa ehdotetuin tavoin henkilötietojen käsittelytarkoituksiin.

Hätäkeskustoiminnalla tarkoitetaan ehdotetussa laissa hätäkeskuspalveluja ja Hätäkeskuslaitoksen välittämään hätäilmoitukseen tai tehtävään liittyviä pelastustoimen, poliisin, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien lakisääteisten tehtävien hoitamista Hätäkeskuslaitoksen tuella. Hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomaisen saa ehdotuksen mukaan käsitellä henkilötietoja, jos se on tarpeen hätäkeskustoiminnan tai laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn hätäkeskustoimintaan liittyvän tehtävän suorittamiseksi. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja ja henkilötunnusta saa käsitellä vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä. Hallintovaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin säännöksen täydentämistä niin, että edellä sanottu koskee myös arkaluonteisia henkilötietoja.

Hallintovaliokunta toteaa, että henkilötietojen käsittely on hätäkeskustoiminnassa välttämätöntä, jotta avun tarvitsija saa hätätilanteessa oikeanlaista apua mahdollisimman nopeasti ja viranomaisen voi hoitaa lakisääteiset tehtävänsä tehokkaasti, nopeasti ja käytettävissä olevat resurssit huomioiden. Henkilötietoja käsitellään hätäkeskustoiminnassa kunkin hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamista varten, ja viranomaiset määrittävät henkilötietojen käsittelytarpeen.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

Rekisterinpitäjyys

Hätäkeskuslaitoksessa on otettu vuosien 2018—2019 aikana käyttöön valtakunnallinen hätäkeskustietojärjestelmä (ERICA). Hätäkeskustietojärjestelmän päävastuullinen rekisterinpitäjä on nykyisin Hätäkeskuslaitos. Poliisin osalta rekisterinpitäjä on Poliisihallitus.

Ehdotetun hätäkeskuslain 16 a §:n mukaan laissa tarkoitettujen henkilötietojen rekisterinpitäjinä toimivat Poliisihallitus, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen, pelastustoimen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen ja Rajavartiolaitoksen esikunta. Myös Hätäkeskuslaitos toimii edelleen rekisterinpitäjänä eräiden tietojen osalta. Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on jatkossakin hätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen. Hätäkeskuslaitos vastaa tässä tehtävässä teknisten toimien toteuttamisesta henkilötietojen suojaamiseksi, mutta sille ei siirry tätä kautta muiden rekisterinpitäjien vastuita.

Hallituksen esityksen perusteluissa on tehty selkoa esitykseen sisältyvien ehdotusten suhteesta tietosuoja-asetukseen ja rikosasioiden tietosuojalakiin. Valiokunta toteaa, että tietosuoja-asetus, tietosuojalaki ja rikosasioiden tietosuojalaki sisältävät yksityiskohtaiset säännökset muun muassa henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista, rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksista, tietoturvallisuudesta ja henkilötietojen käsittelyn valvonnasta sekä lainvastaisen henkilötietojen käsittelyn seuraamuksista. Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan ehdotetussa sääntelyssä on otettu asianmukaisesti huomioon EU-oikeudesta johtuvat vaatimukset. Toimivalta arvioida sääntelyn EU-oikeuden mukaisuutta on kuitenkin Euroopan unionin tuomioistuimella.

Hallintovaliokunta on käsitellyt rekisterinpitäjyyteen liittyviä kysymyksiä laajasti esimerkiksi maahanmuuttopolitiikan henkilötietolainsäädäntöä koskevassa mietinnössään (HaVM 10/2020 vp). Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että tietosuoja-asetuksen määritelmän mukaan rekisterinpitäjä on se, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Rikosasioiden tietosuojalain mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan toimivaltaita viranomaista, joka yksin tai yhdessä muiden kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty. Tietosuoja-asetuksen 24 artiklassa rekisterinpitäjän vastuusta säädetään, että rekisterinpitäjän on toteutettava tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta. Teknisistä toimenpiteistä vastaa käytännössä tietojärjestelmän ylläpitäjä, mutta organisatoristen toimenpiteiden toteuttamista voidaan pitää yhtenä rekisterinpitäjää määrittävänä osatekijänä. Rikosasioiden tietosuojalaisissa rekisterinpitäjän vastuusta säädetään vastaavasti lain 14 §:ssä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee seikkaperäisesti, että valmistelun yhteydessä on tarkasteltu eri vaihtoehtoja rekisterinpitäjiksi. Perustelujen mukaan pelastustoimi, poliisi, sosiaali- ja terveystoimi ja Rajavartiolaitos määrittävät kukin omalta osaltaan henkilötietojen käsittelytarkoituksen hätäkeskustoiminnassa. Jokainen hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Hätäkeskuslaitos vastaanottaa ja arvioi hätäilmoituksen ja välittää tehtävän viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti. Hätäkes-

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

kustoimintaan osallistuvat viranomaiset määrittävät henkilötietojen käsittelytarkoituksen hätäkeskustoiminnassa, jotta ne voivat toteuttaa lakisääteiset velvoitteensa. Hätäkeskustoimintaan osallistuvat edellä mainitut viranomaiset ovat näin ollen rekisterinpitäjiä omien tietojensa osalta. Ehdotettu rekisterinpitäjyyttä koskeva sääntely vastaa saadun selvityksen mukaan tosiasiallista nykytilaa.

Jokainen rekisterinpitäjä vastaa omien tehtävätietojensa osalta myös hätäilmoituksista ja niihin liittyvistä tallenteista. Hätäkeskuslaitos toimii perustelujen mukaan muiden viranomaisten rekisterinpidossa olevien henkilötietojen käsittelijänä toimivaltaisen rekisterinpitäjän lukuun. Rekisterinpitäjä vastaa esimerkiksi tietopyyntöihin omien tietojensa osalta. Tietojen luovuttamiseen liittyy monenlaisia tietojen salassapitoon liittyviä intressejä, joita vain toimivaltainen viranomainen voi arvioida.

Rekisterinpitäjien määrä kasvaa merkittävästi nykyisin hätäkeskuslaissa säädetyistä, sillä hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki vastaavat vuoden 2023 alusta pelastustoimen järjestämisestä ja näiden lisäksi HUS-yhtymä Uudenmaan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä. Rekisterinpitäjiä on jatkossa enimmillään lähes 50. Hätäkeskuslain 14 §:n mukaisessa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä koordinoidaan nykyisin muun muassa eri toimialojen tehtävänkäsittelyohjeet. Sääntelyä täsmennetään tältä osin niin, että valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet on käsiteltävä ja sovitettava yhteen mainitussa yhteistyöryhmässä. Valiokunta pitää tärkeänä, että eri toimialojen ja rekisterinpitäjien yhteistoiminta on mahdollisimman sujuvaa ja ohjeistus yhdenmukaista. Rekisterinpitäjien yhdenmukaisilla käytännöillä on keskeinen merkitys sääntelyn toimivuuden kannalta.

Henkilötietojen käsittely, tiedonsaantioikeudet ja tietojen luovuttaminen

Hätäkeskuslaitoksella on välttämätön tarve saada lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi tietoja muiden viranomaisten rekistereistä. Näistä rekistereistä saatuja tietoja käytetään voimassa olevan ja ehdotetun sääntelyn mukaan esimerkiksi hätäilmoituksen arvioimiseen, tehtävän välittämiseen ja toimivaltaisen viranomaisen tehtävän suorittamiseen. Lain 19 §:ssä luetellaan nykyiseen tapaan tyhjentävästi ne rekisterit, joista Hätäkeskuslaitos saa tietoja.

Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä (HE 140/2022 vp) ehdotetaan säädettäväksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Hätäkeskuslaitokselle ja pelastusviranomaiselle ehdotetaan oikeutta saada tehtäviensä hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot mainitusta järjestelmästä. Valiokunta pitää perusteltuna myöhemmin arvioida, aiheuttaako mainittu sääntely muutostarpeita hätäkeskuslakiin tai pelastuslakiin.

Hallintovaliokunta painottaa, että päivystystehtävää hoitavan henkilöstön henkilötietojen käsittelyoikeudet eivät ehdotetun sääntelyn myötä muutu nykyisestä. Hätäkeskuspäivystäjä voi jatkosakin lakisääteistä tehtävää hoitaessaan käsitellä tarvitsemiaan tietoja ja henkilötietoja hätäkeskustietojärjestelmässä. Päivystäjä voi tarkastella esimerkiksi toisen tehtävän tehtävätietoja varmistaessaan, onko kyseessä sama tapahtuma tai onko paikalle jo hälytetty toimivaltainen viranomainen. Hätäkeskuspäivystäjällä ei kuitenkaan ole nykyisinkään voimassa olevan lainsäädännön tai Hätäkeskuslaitoksen sisäisen ohjeistuksen perusteella yleistä oikeutta selailta tehtävätie-

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

toja, jos se ei ole perusteltua yksittäisen tehtävän hoitamiseksi. Valiokunta toteaa, että arvio siitä, liittykö uusi tehtävä alkuperäiseen hätäilmoitukseen, tehdään aina tapauskohtaisesti. Valiokunta pitää selvänä, ettei lainsäädännössä voida kattavasti ennakoida kaikkia käytännön lainsoveltamistilanteita. Tärkeintä on, että hätäkeskuspäivystäjä voi hoitaa lakisäätteiset tehtävänsä kaikissa tilanteissa asianmukaisesti ilman aiheettomia viiveitä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisen mukaan suuronnettomuuksiin, laajempiin rikostilanteisiin, päällekkäisiin ilmoituksiin ja ns. liikkuviin tilanteisiin liittyy korostettu tarve ajantasaisen tilannekuvan muodostamiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hätäkeskustietojärjestelmään on rakennettu tekninen ominaisuus, jonka tarkoituksena on tukea Hätäkeskuslaitoksen ja hätäkeskuspäivystäjän tilannetietoisuuden hallintaa. Päivystäjä näkee hätäilmoituksen yhteydessä hätäkeskustietojärjestelmässä aina tapahtumapaikan kartan sekä reaaliaikaisen tilannekuvan hätäkeskusviranomaisen käytössä olevista resursseista, lähialueella käynnissä olevista tehtävistä ja niiden otsikkotason tiedot. Tämä tieto on käytössä jatkossakin vuoromestarilla, tehtävenseurannasta vastaavilla päivystäjillä ja ilmoituksen vastaanottamisesta vastaavilla päivystäjillä kunkin tehtävien edellyttämällä tavalla. Yksittäinen hätäkeskus tai Hätäkeskuslaitoksen johtokeskus voi myös tiedottaa edellä mainitun kaltaisesta tilanteesta sisäisesti hätäkeskuksia. Esityksellä ei ole tarkoitus tältä osin muuttaa nykytilaa. Hallintovaliokunta korostaa, että ehdotettu sääntely mahdollistaa hätäkeskuspäivystäjän tarvitseman tilannetietoisuuden ylläpitämisen jatkossakin, ja hätäkeskuspäivystäjä voi edellä kuvatuin tavoin käsitellä henkilötietoja, jos se on tarpeen lakisäätteisten tehtävien ja kyseessä olevan yksittäisen tehtävän hoitamiseksi.

Jokainen toimiala vastaa jatkossa rekisterinpitäjyydestä omien tehtävätietojensa osalta, joten tietojen luovuttamisesta niille itselleen ei ole tarpeen säätää. Sen sijaan Hätäkeskuslaitoksen oikeudesta saada jatkossakin hätäkeskustietojärjestelmästä sisäistä laillisuusvalvontaa ja työnantajan työjohto- ja valvontaoikeuden toteuttamista varten tarvittavat tiedot tulee rekisterinpitäjyyden muuttuessa säätää erikseen. Hätäkeskuslaitoksella on ehdotetun 20 §:n 3 momentin mukaan oikeus saada näitä tarkoituksia varten tarvittavat hätäilmoitustallenteet ja kyseiseen tallenteeseen liittyvät tehtävätiedot ja muut välttämättömät tiedot. Tällaiselle voi olla perustelujen mukaan tarvetta esimerkiksi kantelun käsittelyn yhteydessä.

Ehdotettu sääntely mahdollistaa sen, että tietojen käsittelystä voidaan sopia Hätäkeskuslaitoksen ja rekisterinpitäjän välillä tietolupamenettelyssä, jota käytetään jo nykyisin Poliisihallituksen ja Hätäkeskuslaitoksen kesken. Rekisterinpitäjä voi myös avata katseluyhteyden tietovarannon selaisiin tietoihin, joihin Hätäkeskuslaitoksella on tiedonsaantioikeus. Vastaavaa katseluoikeutta käytetään jo nyt voimassa olevan hätäkeskuslain 19 §:n määriteltyjen tiedonsaantioikeuksien osalta viranomaisten eri rekistereihin. Valiokunta pitää tärkeänä, että tietojen luovuttamiseen löydetään toimivat menettelyt sen varmistamiseksi, että tietojen luovuttaminen hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten välillä on mahdollisimman sujuvaa.

Toiminnan kehittäminen ja tietojen käyttö koulutustarkoitukseen

Rekisterinpitäjät saavat ehdotetun 21 §:n 2 momentin mukaan luovuttaa toisilleen välttämättömiä tietoja laillisuusvalvonta-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnan sekä koulutuksen toteuttamiseksi. Lakiehdotuksen henkilötietojen käsittelyä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen koskevassa 22 §:ssä puolestaan mahdollistetaan tietojen käyttö muun ohella edellä

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

mainittuihin tarkoituksiin. Sääntelyllä varmistetaan mahdollisuus hätäkeskustoiminnan ja Hätäkeskuslaitoksen oman toiminnan kehittämiseen. Rekisterinpitäjät voivat luovuttaa säännöksen perusteella esimerkiksi hätäpuhelutallenteita Hätäkeskuslaitokselle käytettäväksi sisäisessä koulutuksessa.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei säädetä hätäilmoitustallenteiden luovuttamisesta Pelastusopistolle tai tallenteiden käytöstä koulutustarkoituksiin esimerkiksi Hätäkeskuslaitoksessa. Hätäilmoitustallenteita luovutetaan kuitenkin käytännössä Hätäkeskuslaitoksesta omaan sisäiseen käyttöön ja Pelastusopistolle koulutusta varten. Hätäilmoitustallenteet luovutetaan saadun selvityksen mukaan sellaisina, että soittajan ja päivystäjän äänet on muutettu äänen taajuutta muuttamalla, eivätkä henkilöt ole tunnistettavissa. Lisäksi tallenteista poistetaan kaikki henkilötiedot, kuten nimi, osoite, henkilötunnus tai auton rekisterinumero. Tallenteesta on äänen muuttamisen jälkeenkin kuultavissa soittajan äänenkäyttö (esim. huuto, kuiskaus) tai hengitysääni sekä taustaäänet, jotka ovat olennaisia esimerkiksi riskiarvioinnin opettelussa ja koulutuksessa.

Hätäilmoituksen vastaanotossa henkilötietojen alkuperäinen käsittelytarkoitus on hätäkeskustoiminnan ja tukipalvelujen sekä viranomaisten lakisääteisten tehtävien toteuttaminen. Luovutettaessa tietoja tai käytettäessä niitä koulutustarkoitukseen tietoja käytetään muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tietojen käyttö koulutus toimintaan poikkeaa tietojen alkuperäisestä käsittelytarkoituksesta selkeämmin kuin tietojen käyttäminen laillisuus- ja laadunvalvontaan tai suunnittelu- ja kehittämistoimintaan. Tietosuojasetuksen 6 artiklan mukaan tietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen edellyttää asianmukaisten suojatoimien, kuten salaamisen tai pseudonymisoinnin, olemassaoloa.

Tietosuojasetuksessa tietojen pseudonymisoinnilla tarkoitetaan henkilötietojen käsittelemistä siten, että henkilötietoja ei voida enää yhdistää tiettyyn rekisteröityyn käyttämättä lisätietoja. Esityksen perustelujen mukaan koulutuksessa ei ole välttämätöntä opetuksen ja koulutuksen näkökulmasta käyttää autenttisia hätäilmoitustallenteita, joissa henkilöt ovat tunnistettavissa. Tietojen pseudonymisoinnin tarkoituksena on suojata henkilön yksityisyyttä. Saadun selvityksen mukaan hätäkeskustietojärjestelmän käyttöön ja tehtävien käsittelyyn liittyvässä koulutuksessa käytetään pääsääntöisesti aitojen hätäilmoitusten pohjalta rakennettua aineistoa. Valiokunta pitää tärkeänä, että hätäkeskuspäivystäjien koulutuksessa voidaan käyttää myös aitoja hätäilmoitustallenteita. Tästä syystä on perusteltua, että hätäkeskuspäivystäjällä on mahdollisuus ainakin opintojen aikaisessa työharjoittelussa harjoitella ohjattuna aitojen hätäilmoitusten käsittelyä. Valiokunta katsoo, ettei hätäilmoitustallenteiden muokkaaminen niin, ettei henkilö ole niistä tunnistettavissa, saa vaikuttaa hätäkeskuspäivystäjän työssä tarvittavien keskeisten elementtien oppimiseen. Ehdotetulla sääntelyllä mahdollistetaan edellä mainitun nykykäytännön jatkuminen.

Muita huomioita

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Hätäkeskuslaitoksessa on annettu vuonna 2020 sisäinen ohje tietosuojasta ja tietojen käsittelystä, jossa on otettu huomioon muun ohella EU:n voimassa oleva tietosuojalainsäädäntö. Valiokunta pitää tärkeänä, että riittävästä ohjeistuksesta ja kouluttamisesta huolehditaan ehdotettujen lainmuutosten voimaantulon yhteydessä.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

Hallituksen esitys on alun perin tarkoitettu käsiteltäväksi vuoden 2023 talousarvion yhteydessä, ja lakien on ollut tarkoitus tulla voimaan pääosin vuoden 2023 alussa. Henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten on kuitenkin määrä tulla voimaan 1.1.2024. Saadun selvityksen mukaan muutos on edelleen toteutettavissa mainitussa aikataulussa, eikä voimaantuloa ole tarpeen siirtää. Muutoksen toteuttamiseen on varattava riittävät resurssit.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

2 §. Määritelmät. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 ja 3—6 kohdan kirjoitusasuun teknisluonteista täsmennystä.

4 §. Hätäkeskuslaitoksen tehtävät. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella pykälän 1 momentin 1 kohdan täsmentämistä niin, että Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on hätäkeskuspalvelujen tuottaminen toimivaltaisen viranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti. Säännös vastaa tarkennettuna tosiasiallista nykytilaa, jossa Hätäkeskuslaitos vastaanottaa ja arvioi sekä välittää tehtävän poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluista järjestämisvastuussa olevan viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen lukuun näiden viranomaisten antamien ohjeiden ja suunnitelmien perusteella.

6 §. Hätäkeskuslaitoksen johtaminen. Hallituksen esityksessä pykälään ehdotetaan tehtäviksi ainoastaan muutokset, jotka koskevat Hätäkeskuslaitoksen johtajan muuttamista ylijohantajaksi. Muilta osin pykälän ehdotetaan jäävän ennalleen. Pykälän voimassa olevan 2 momentin mukaan johtaja vastaa Hätäkeskuslaitoksen toiminnan tuloksellisuudesta ja laitokselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta sekä edustaa valtiota ja valvoo valtion etua ja oikeutta muussa viranomaisessa tai tuomioistuimessa, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä. Saadun selvityksen mukaan 2 momentin säännös on tarpeeton, sillä valtion viranomainen edustaa lähtökohtaisesti omalla toimialallaan valtiota. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että nykyinen 2 momentin säännös poistetaan pykälästä. Samalla nykyinen 3 momentti siirtyy 2 momentiksi.

7 §. Asioiden ratkaiseminen. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 7 §:ssä säädetään asioiden ratkaisemisesta. Hallituksen esityksessä pykälää on ehdotettu muutettavaksi 6 §:ää vastaavasti niin, että johtaja muutetaan ylijohantajaksi. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että pykälä sisältää osin päällekkäistä sääntelyä lain 9 §:n kanssa, jossa säädetään työjärjestyksestä. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että pykälä kumotaan. Hätäkeskustoiminnasta annettua asetusta on tarkoitus täsmentää niin, että siinä säädetään jatkossa siitä, että ylijohtaja vastaa toiminnan tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Asetukseen on myös tarkoitus ottaa säännös ylijohhtajan mahdollisuudesta ottaa ratkaistavakseen asia, joka muutoin olisi muun virkamiehen ratkaistava.

8 §. Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset. Hallintovaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia muutettavaksi niin, että siitä poistetaan muun henkilöstön nimittämistä koskeva säännös. Lain 9 §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä annetaan määräykset muun muassa henkilöstön nimittämisestä. Valiokunta ehdottaa 1 momenttiin lisättäväksi viittaussäännöksen valtion

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

virkamieslain 8 §:ään. Valtion virkamieslain 8 §:n 2 momentin mukaan virkamieslain 26 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen virkojen erityisinä kelpoisuusvaatimuksina ovat ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Mainittu koskee myös Hätäkeskuslaitoksen ylijohantajaa.

14 a §. Yhteistyöviranomaisten ohjeistuksen tallentaminen. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin vastaavaa teknisluonteista täsmennystä kuin edellä 2 §:ään.

16 §. Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus. Hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomaisen saa ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan käsitellä henkilötietoja vain, jos se on tarpeen hätäkeskustoiminnan ja laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn hätäkeskustoimintaan liittyvän tehtävän suorittamiseksi. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja ja henkilötunnusta saa käsitellä ehdotetun 2 momentin mukaan vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.

Hätäkeskustietojärjestelmässä käsitellään perustelujen mukaan henkilötietoja, jotka voivat olla arkaluonteisia tai muutoin hyvin henkilökohtaisia ja syvälle yksityisyyden piiriin meneviä yksilöiviä tietoja. Perusteluissa kiinnitetään huomiota EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettujen erityisten henkilötietoryhmien lisäksi kansalliseen sääntelyyn, jonka mukaan esimerkiksi asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta, ovat salassa pidettäviä. Perustuslakivaliokunnan mukaan henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia kuvaavia tietoja on perusteltua pitää valtiosääntöisesti arkaluonteisina (PeVL 15/2018 vp, s. 38).

Perustuslakivaliokunnan mukaan on selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuojasetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 5). Arkaluonteisten tietojen käsittelyn on oltava välttämätöntä ja sääntelyn täsmällistä ja tarkkarajaista.

Perustuslakivaliokunta viittaa lausunnossaan biometrinen tunnistamisen osalta hiljattain antamaansa lausuntoon (PeVL 48/2022 vp). Valiokunnan mielestä nyt ehdotettavaa sääntelyä on syytä täydentää rajauksella biometrinen tietojen käsittelystä vain yksittäisen virkatehtävän yhteydessä käsittelystä laissa säädetyn edellytyksin.

Hallintovaliokunta ehdottaa 16 §:n sääntelyn täydentämistä siten, että pykälän 2 momentissa mainitaan myös arkaluonteiset henkilötiedot tietoina, joita saa käsitellä vain, jos se on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uuden 3 momentin, jossa säädetään siitä, että biometrisia tietoja voidaan käsitellä vain yksittäisen tehtävän suorittamiseksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain 4 luvussa säädetyn edellytyksin. Hätäkeskustoiminnassa ei nykyisin käsitellä biometrisia tietoja, mutta tulevaisuudessa niiden käsittely on mahdollista edellä mainituin edellytyksin.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

16 a §. Rekisterinpitäjät ja vastuunjako. Hallintovaliokunta toteaa, että ensihoitopalvelun järjestämismääräys on 1.1.2023 alkaen Helsingin ja Uudenmaan alueella HUS-yhtymällä eikä hyvinvointialueilla, kuten muualla Suomessa. Uudellamaalla HUS-yhtymä toimii saadun selvityksen mukaan ensihoitopalvelun osalta alueen hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin rekisterinpitäjänä. Valiokunta ehdottaa edellä mainitun huomioon ottamiseksi pykälän 1 momenttia täsmennettäväksi niin, että hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa tarkoitettujen henkittietojen rekisterinpitäjänä toimii sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen osalta ja pelastustoimen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomaisen pelastustoimen tietojen osalta.

17 §. Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot. Valiokunta ehdottaa pykälän johdantokappaleeseen tekniluonteista täsmennystä niin, että siinä käytetään käsitettä "sosiaali- ja terveystoimi", kuten 2 ja 14 §:ssä.

19 §. Hätäkeskuslaitoksen tiedonsaantioikeus rekistereistä. Valiokunta ehdottaa, että ulkoministeriöstä käytetään pykälän 1 momentin 2 kohdassa sen nykyistä kirjoitusasua ja 5 kohdassa "alueen pelastustoimi" muutetaan "hyvinvointialueen pelastustoimeksi".

21 §. Rekisterinpitäjien välinen tietojen luovuttaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rekisterinpitäjien välisestä tietojen luovuttamisesta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, ettei ehdotetussa pykälässä mainita luovutettavien tietojen käyttötarkoitusta eikä myöskään sitä, onko tietojen luovuttamisen oltava käyttötarkoituksen kannalta tarpeellista tai välttämätöntä.

Hätäkeskuslaitos saa lakiehdotuksen 19 §:n 1 momentin mukaisesti tietoja muiden viranomaisien rekistereistä. Näiden tietojen käyttötarkoituksena on voimassa olevan lain mukaan muun muassa hätäilmoituksen arvioiminen, tehtävän välittäminen ja toimivaltaisen viranomaisen tehtävien suorittaminen. Mainittu 19 §:n 1 momentin sääntely vastaa pääosin lain nykyisen 20 §:n 2 ja 5 momentin sääntelyä. Hätäkeskuslaitokselta tiedot saava viranomaisen tarvitsee tietoja hätäilmoituksen tai tehtävän arvioimiseen, välittömiä toimenpiteitä edellyttävien lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen ja oma-aloitteisten tehtäviensä suorittamiseen.

Valiokunta toteaa, että Hätäkeskuslaitos saa pykälän 1 momentissa tarkoitettut tiedot toimialan tehtävien ja toimenpiteiden varmistamiseksi ja tukemiseksi. Perusteluissa korostetaan, että Hätäkeskuslaitos ei tarvitse 19 §:n mukaisia tietoja vain itselleen, vaan myös hätäkeskustoimintaan osallistuville viranomaisille näiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Tietojen käyttötarkoitus ei tosiasiallisesti muutu, kun ne luovutetaan muille viranomaiselle ehdotetun sääntelyn mukaisesti. Valiokunta ehdottaa selvyyden vuoksi pykälän 1 momentin täsmenämistä niin, että säännöksestä ilmenee luovutettavien tietojen käyttötarkoitus ja se, että tietojen luovuttaminen on tarpeen käyttötarkoituksen toteuttamiseksi. Valiokunnan ehdottamassa muodossa Hätäkeskuslaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä säännöksessä mainituille tahoille hätäkeskustoimintaan liittyvän tehtävän tai oma-aloitteisen tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot, jotka Hätäkeskuslaitos on saanut 19 §:n perusteella. Samalla säännöksen sanamuoto selkiytyy ehdotetusta.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

Valiokunta tähdentää, että hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjät saavat ehdotetun 2 momentin mukaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä toisilleen välttämättömiä tietoja säännöksessä mainittuihin tarkoituksiin, kuten laillisuusvalvontaan, suunnittelu- ja kehittämistoimintaan sekä koulutuksen toteuttamiseen. Koulutuksen toteuttamiseen tiedot voidaan luovuttaa vain pseudonymisoituina. Valiokunta viittaa tältä osin yleisperusteluissa todettuun.

22 §. Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hätäilmoitustallenteita voidaan käyttää hätäkeskuspäivystäjien koulutuksessa. Saadun selvityksen mukaan Hätäkeskuslaitos luovuttaa jo nykyisin Pelastusopistolle tallenteita hätäilmoituksista siten, että niistä on peitetty yksilöivät henkilötiedot. Pelastusopistolla on koulutuksellinen tarve saada käyttöönsä tällaiset tiedot hätäkeskustietojärjestelmästä.

Hätäkeskuspäivystäjien tutkintoon johtavasta koulutuksesta vastaava Pelastusopisto ei ole jatkosakaan hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa tarkoitettujen henkilötietojen rekisterinpitäjä. Tietoja ei näin ollen voida luovuttaa Pelastusopistolle ehdotetun 21 §:n nojalla. Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 4 momentti, jossa säädetään siitä, että rekisterinpitäjä saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä Pelastusopistolle sen järjestämän hätäkeskuspäivystäjien koulutuksen toteuttamiseksi hätäilmoitustallenteita. Nämä tallenteet on luovutettava pseudonymisoituina. Tarkoituksena on säätää tietojen luovuttamisesta koulutukseen vastaavalla tavalla kuin 21 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta rekisterinpitäjien välillä. Saadun selvityksen mukaan koulutuksessa ei ole perusteltua käyttää autenttisia tallenteita, joissa yhteydenottaja on tunnistettavissa. Hätäkeskustietojärjestelmän käyttöön ja tehtävien käsittelyyn liittyvässä koulutuksessa käytetään nykyisin pääsääntöisesti aitojen hätäilmoitusten pohjalta rakennettua koulutusmateriaalia. Valiokunta pitää perusteltuna, että hätäkeskuspäivystäjällä on mahdollisuus opintojen aikaisessa työharjoittelussa harjoitella ohjattuna tosielämän aitojen hätäilmoitusten käsittelyä.

25 §. Rangaistussäännös. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lain 25 §, jossa nykyisin säädetään lokirekisterin tietojen käytöstä, kumotaan. Koska lokitietojen keräämisestä ja käyttötarkoituksesta säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 17 §:ssä, siitä ei tarvitse säätää erikseen erityislaissa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin on syytä sisällyttää viittaussäännös rikoslain 38 luvun 9 §:ään, jossa säädetään tietosuojarikoksesta. Tällainen viittaussäännös on esimerkiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 2 §:n 5 momentissa ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 54 §:ssä. Hallintovaliokunta ehdottaa, että 25 §:ää ei kumota, vaan sitä muutetaan niin, että se sisältää viittaussäännöksen mainittuun rikoslain pykälään.

3. Laki konsulipalvelulain 9 §:n muuttamisesta

9 §. Konsulipalvelujen järjestäminen ulkoasiainhallinnossa. Valiokunta on muuttanut 2 ja 3 momentissa ulkoministeriön sen nykyiseen kirjoitusasuun.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

4. Laki pelastuslain 91 §:n muuttamisesta

91 §. Toimenpiderekisteri. Valiokunta tehnyt teknisluonteisia muutoksia pykälän 1 momenttiin. Lisäksi valiokunta on täsmentänyt 3 momenttia niin, että se vastaa hallituksen esityksessä ehdotettua paremmin 1.1.2023 voimaan tulleita hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä pelastuslakiin tehtyjä muutoksia (616/2022).

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 149/2022 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 149/2022 vp sisältyvät 1., 3. ja 4. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 2 a, 4 a ja 7 §, sellaisina kuin niistä ovat, 2 a § laissa 1172/2016 ja 4 a § laissa 467/2012 ja 25 § osaksi laissa 1172/2016,
muutetaan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 14, 14 a ja 15 §, 4 luvun otsikko, 16-25, 26 ja 27 §, sellaisina kuin niistä ovat, 4, 12, 18, 23 ja 25 § ~~ovat~~ osaksi laissa 1172/2016, 8 § laissa 285/2015, 14 a, 15 ja 21 § laissa 1172/2016, 16 § osaksi laeissa 1172/2016 ja 1390/2019, 17 § laeissa 1172/2016 ja 621/2019, 19 § laeissa 1172/2016, 319/2018, 621/2019, 646/2019 ja 1165/2019 ja 20 § laeissa 1172/2016, 319/2018 ja 646/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään Häätäkeskuslaitoksen toiminnasta sekä pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen häätäkeskuspalveluista ja häätäkeskustoiminnasta. Lisäksi tässä laissa säädetään henkilötietojen käsittelystä häätäkeskustoiminnassa.

Häätäkeskuslaitoksen meripelastustoimeen liittyvistä tehtävistä säädetään tämän lain lisäksi meripelastuslaissa (1145/2001).

Vaaratiedotteiden vastaanottamisesta ja välittämisestä sekä avustamisesta niiden kääntämisestä toiselle kansalliskielelle säädetään vaaratiedotteesta annetussa laissa (466/2012).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *häätäilmoituksella* häätätilanteita koskevia ja muita vastaavia pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen **viranomaisen** ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttäviä ilmoituksia;

2) *häätäkeskuspalvelulla* häätäilmoitusten vastaanottamista ja arviointia sekä häätäilmoituksen tai tehtävän välittämistä asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle;

3) *häätäkeskustoiminnalla* häätäkeskuspalveluja ja Häätäkeskuslaitoksen välittämään häätäilmoitukseen tai tehtävään liittyviä pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen **viranomaisen** ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien lakisääteisten tehtävien hoitamista Häätäkeskuslaitoksen tuella;

4) *kiireellisillä tukipalveluilla* häätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvää pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen **viranomaisten** ja Rajavartiolaitoksen kiireellisen toiminnan välttämätöntä tukemista asianomaisen viranomaisen määräyksen tai ohjeen perusteella;

5) *muilla tukipalveluilla* pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen **viranomaisten** ja Rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien tukemiseen liittyviä Häätäkeskuslaitoksen toimia;

6) *oma-aloitteisella tehtävällä* pelastustoimen, poliisin, sosiaali- ja terveystoimen **viranomaisen** tai Rajavartiolaitoksen oma-aloitteisesti ilman Häätäkeskuslaitoksen toimenpiteitä käynnistää lakisääteistä tehtävää, jossa käytetään häätäkeskustoimintaa varten häätäkeskustietojärjestelmässä olevia viranomaisen resursseja tai jolla voi olla merkittävä vaikutus Häätäkeskuslaitoksen toimintaan tai jossa on kohonnut viranomaisen työturvallisuusriski;

7) *häätäkeskustietojärjestelmällä* tietojenkäsittelylaitteista, ohjelmistoista ja muusta tietojenkäsittelystä koostuvaa kokonaisjärjestelyä, jota on tarkoitettu käytettäväksi henkilötietojen sähköiseen käsittelyyn, asiakasasiakirjojen tallentamiseen ja ylläpitoon häätäkeskustoiminnan mahdollistamiseksi, toteuttamiseksi ja turvaamiseksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

3 §

Hätäkeskuslaitos ja sen ohjaus

Hätäkeskuspalveluja tuottaa sisäministeriön alainen Hätäkeskuslaitos. Hätäkeskuslaitoksen yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat sisäministeriölle.

Sisäministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö vastaavat yhteistyössä Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisesta ohjauksesta.

Toiminnallisen ohjauksen menettelytavoista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Hätäkeskuslaitoksen tehtävät

Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on:

- 1) hätäkeskuspalvelujen tuottaminen toimivaltaisen viranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti;
- 2) hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvien kiireellisten tukipalvelujen tuottaminen;
- 3) muiden tukipalvelujen tuottaminen, jos viranomainen ei toiminnallisista syistä pysty tuottamaan niitä omin toimenpitein ja niiden hoitaminen ei aiheuta ilmeistä haittaa hätäkeskuspalvelujen ja kiireellisten tukipalvelujen hoitamiselle;
- 4) hätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen; sekä
- 5) hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen, kouluttaminen ja valvonta.

Hätäkeskuslaitos saa turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaan kuuluvia vartioimistehtäviksi katsottavia valvonta- ja hälytystehtäviä kuitenkin vain, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.

Hätäkeskuslaitos voi hoitaa muita Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvia tehtäviä ja avustaa viranomaisia sellaisissa palveluissa, jotka soveltuvat annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa, jos niistä ei ole haittaa 1 momentissa säädettyjen tehtävien hoitamiselle. Kiireellisistä tukipalveluista ja muista tukipalveluista sekä Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvista muista tehtävistä ja viranomaisen avustamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Hätäkeskuslaitoksen virka-alue ja yksiköt

Hätäkeskuslaitoksen hallinnollisena virka-alueena on koko maa Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Valtioneuvosto voi päättää hätäkeskuspalvelujen ja viranomaisyhteistyön tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi hallinnollisen virka-alueen jakamisesta yhteistoiminta-alueisiin. Hätäkeskuslaitoksen toimivalta ei määräydy yhteistoiminta-aluejaon perusteella.

Hätäkeskuslaitoksessa on hätäkeskuksia, esikuntatoimintoja hoitava yksikkö ja tarvittaessa muita yksiköitä. Sisäministeriö päättää hätäkeskuksen perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta sekä esikuntatoimintoja hoitavan yksikön sijaintipaikasta. Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä määrätään laitoksen muiden yksiköiden perustamisesta, lakkauttamisesta ja sijaintipaikasta.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

6 §

Hätäkeskuslaitoksen johtaminen

Hätäkeskuslaitosta johtaa Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja.

~~Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja vastaa Hätäkeskuslaitoksen toiminnan tuloksellisuudesta ja laitoselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Ylijohtaja edustaa valtiota ja valvoo valtion etua ja oikeutta muussa viranomaisessa tai tuomioistuimessa, jollei Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä toisin määrätä.~~

Hätäkeskuslaitoksen ylijohtajan tehtävistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. (2 mom. kuten HE:n 3 mom)

7 §

Asioiden ratkaiseminen

~~Hätäkeskuslaitokselle kuuluvat asiat ratkaisee Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja tai muu virkamies, jolle sellainen toimivalta on työjärjestyksessä annettu. Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja voi ottaa ratkaistavakseen yksittäistapauksessa asian, joka kuuluu Hätäkeskuslaitoksen muun virkamiehen ratkaistavaksi.~~

8 §

Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

Hätäkeskuslaitoksen ylijohtajan nimittää valtioneuvosto. **Hätäkeskuslaitoksen ylijohtajan viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtion virkamieslain 8 §:ssä.** Hätäkeskuslaitoksen muun henkilöstön nimittää Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

Päivystystehtävää hoitavan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Päivystystehtävää hoitavalla henkilöstöllä tarkoitetaan Hätäkeskuslaitoksen virkamiehiä, jotka suorittavat 12 §:ssä säädettyjä tehtäviä.

9 §

Työjärjestys

Hätäkeskuslaitoksen hallinnon ja toimintojen järjestämisestä, organisaatiosta ja henkilöstön tehtävistä määrätään tarkemmin Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä annetaan määräykset myös sijaisuuksista, asioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta sekä henkilöstön nimittämisestä.

Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksestä päättää Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

12 §

Päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävät

Hätäkeskuslaitoksen päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävänä on:

- 1) vastata yleiseen hätänumeroon 112 ja vastaanottaa hätäilmoitukset;
- 2) arvioida hätäilmoituksen perusteella tehtävän kiireellisyys ja tilanteen edellyttämät voimavarat;
- 3) välittää ilmoitus tai tehtävä ilmoituksessa olevien tietojen perusteella sekä suorittaa siihen liittyvät muut välittömät toimenpiteet;
- 4) antaa välitettyyn ilmoitukseen tai tehtävään tai oma-aloitteiseen tehtävään liittyen kiireellisiä ja muita tukipalveluja pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten ja Rajavartiolaitoksen tehtäviä hoitaville yksiköille tai hälytetyille tahoille sekä muulle viranomaisen ohjeessa mainitulle yksikölle;
- 5) tehdä ratkaisu, että hätäilmoitus ei edellytä hälyttämistä tai tehtävän välittämistä;
- 6) keskeyttää ja lopettaa vastaanotettua ilmoitusta koskeva yhteydenotto, jos kysymyksessä ei ole hätäilmoitus;
- 7) antaa mahdollisuuksien mukaan hätäilmoituksen tekijälle hätäilmoituksen käsittelyn yhteydessä hätätilanteeseen liittyen neuvontaa ja ohjausta.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua ilmoituksen tai tehtävän välittämättä jättämisestä sekä 6 kohdassa tarkoitettua yhteydenoton keskeyttämisestä ja lopettamisesta ei tehdä erillistä päätöstä. Yhteydenoton keskeyttämisestä tai lopettamisesta sekä ratkaisusta jättää ilmoitus tai tehtävä välittämättä on ilmoitettava ilmoituksen tekijälle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä ja toimenpiteitä suoritetaan asianomaisten viranomaisten Hätäkeskuslaitokselle antamien 14 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ohjeiden mukaisesti.

Hallintolain (434/2003) 8 §:ä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin tai toimenpiteisiin.

14 §

Yhteistyöviranomaisten ohjeistus ja valtakunnallinen yhteistyöryhmä

Viranomaisten ja palvelujen tuottajien yhteistoiminnan tehostamiseksi sisäministeriö asettaa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän.

Hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen tulee antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet on käsiteltävä ja sovitettava yhteen ennen niiden käyttöönottoa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtävistä.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

14 a §

Yhteistyöviranomaisten ohjeistuksen tallentaminen

Hätäkeskuslaitos toteuttaa 14 §:n 2 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjeiden teknisen tietojen syötön hätäkeskustietojärjestelmään yhdenmukaisella tavalla.

Pelastustoimi, poliisi, sosiaali- ja terveystoimi ja Rajavartiolaitos tallentavat hätäkeskustietojärjestelmään hälytysohjeet ja vaste-ehdotukset, jotka sisältävät pelastus-, poliisi- ja sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen tehtäviä suorittaviin yksiköihin tai tahoihin liittyvät tarvittavat tiedot.

15 §

Viestintäverkkoja koskevat säännökset

Yleisestä hätänumerosta 112 ja yhteyden saamisesta hätänumeroon, teleyrityksen tietojen luovuttamisesta, hätäilmoituksia vastaanottavien viranomaisten tiedonsaantioikeuksista, teleyrityksen velvollisuuksista avustaa viranomaisia ja välittää kohdennettuja viranomaistiedotteita sekä sijaintitietoihin liittyvistä asioista säädetään sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa (917/2014).

4 luku

Henkilötietojen käsittely

16 §

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus

Hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen saa käsitellä henkilötietoja vain, jos se on tarpeen hätäkeskustoiminnan ja laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn hätäkeskustoimintaan liittyvän tehtävän suorittamiseksi.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja, arkaluonteisia henkilötietoja ja henkilötunnusta saa käsitellä vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.

Biometrisia tietoja voidaan käsitellä vain yksittäisen tehtävän suorittamiseksi tässä luvussa säädetyn edellytyksin. (Uusi 3 mom.)

16 a §

Rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Tässä laissa tarkoitettujen henkilötietojen rekisterinpitäjänä toimii Poliisihallitus poliisin tietojen osalta, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen osalta, hyvinvointialueen pe-

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

lastustoimen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomaisen pelastustoimen tietojen osalta ja Rajavartiolaitoksen esikunta Rajavartiolaitoksen tietojen osalta.

Hätäkeskuslaitos toimii rekisterinpitäjänä 4 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen Hätäkeskuslaitoksen tehtävien hoitamista varten tarkoitettujen tietojen osalta. Lisäksi Hätäkeskuslaitos toimii rekisterinpitäjänä niiden tietojen osalta, jotka koskevat vahinko-, häirintä- ja väärinkäytösyhteydenottoja sekä tietojärjestelmä- tai verkkoliikennehäiriöitä.

Hätäkeskuslaitos vastaa hätäkeskustietojärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti.

17 §

Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot

Pelastustoimi, poliisi ja **sosiaali- ja terveystoimi**, Rajavartiolaitos ja Hätäkeskuslaitos saavat käsitellä 16 §:n mukaisesti seuraavia tietoja:

1) pelastus-, poliisi-, sekä sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä suorittaviin yksiköihin sekä Rajavartiolaitoksen yksiköihin liittyvät tiedot;

2) ilmoituksen tekoaika ja -tapa sekä sisältö puhelintunniste-, osoite- ja paikkatietoineen, ilmoituksen nauhoite sekä audiovisuaaliset ja vastaavat tekniset ja muut tallenteet;

3) sen liittymän tunniste sekä liittymän ja päätelaitteen sijaintitiedot, josta ilmoitus on tehty, ja tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä ilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän päätelaitteen ja liittymän sijainnin ilmaisevat yhteystiedot ja sijaintitiedot;

4) ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottajan ja tallettajan tiedot ja ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottanut yksikkö sekä ilmoituksen vastaanottoaika;

5) ilmoitukseen, tehtävään tai toimenpiteeseen liittyvän henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kotipaikka, osoite ja puhelinnumero tai muu vastaava tieto, liityntä asiaan ja kohteen yksilöintitiedot sijainti- tai paikkatietoineen;

6) tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot;

7) henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta sekä henkilötiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta taikka henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia taikka tiedot sosiaalihuollon toimenpiteistä kuitenkin vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta;

8) hätäkeskukseen kytketyn paloilmoittimen, automaattisen sammutuslaitteiston ja rikosilmoitinlaitteiden kohde-, sijainti- ja paikkatiedot sekä testaustoiminnan ja vikatilanteiden tiedot.

18 §

Henkilötietojen poistaminen

Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot on poistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

Henkilön omaan turvallisuuteen tai työturvallisuuteen liittyvien 17 §:n 7 kohdassa tarkoitettujen henkilötietojen poistamiseen sovelletaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 34 §:ä.

19 §

Hätäkeskuslaitoksen tiedonsaantioikeus rekistereistä

Hätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on Hätäkeskuslaitokselle laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka asianomaisen tehtävää hoitavan viranomaisen tai yksikön tukemiseksi tarpeellisia tietoja maksutta asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitulla tavalla. Tässä tarkoituksessa Hätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on oikeus saada:

1) poliisin tietojärjestelmistä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 5, 6, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja tietoja sekä tietoja mainitun lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettusta Schengenin tietojärjestelmän kansallisesta järjestelmästä;

2) **ulkoministeriön** tietojärjestelmistä tietoja viisumi- sekä oleskelu- ja työlupapäätöksistä;

3) Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmistä ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettujen asioiden käsittelyssä ja ulkomaalaislain noudattamisen valvonnassa tarvittavia tietoja;

4) liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 216 §:ssä tarkoitettua liikenneasioiden rekistereistä tiedot, jotka ovat välttämättömiä Hätäkeskuslaitoksen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi;

5) tietoja **hyvinvointialueen** pelastustoimen pelastusyksiköiden hälyttämisestä, tietoja pelastusyksiköiden suorittamista toimenpiteistä **hyvinvointialueen** pelastustoimen pitämistä toimenpiderekistereistä sekä tietoja **hyvinvointialueen** pelastustoimen paloturvallisuuden valvontaa ja tarkastamista varten pitämistä valvontarekistereistä;

6) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13–17 §:ssä tarkoitettuja tietoja;

7) teleyritykseltä sen liittymän tunnisteeseen sekä liittymän ja päätelaitteen sijaintitiedot, josta hätäilmoitus on tehty, ja tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä hätäilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän päätelaitteen ja liittymän sijainnin ilmaisevat yhteystiedot ja sijaintitiedot noudattaen sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia;

8) henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 33 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja;

9) Maanmittauslaitokselta kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002) tarkoitettua kiinteistötietojärjestelmästä tietoja kiinteistöjen omistajista ja heidän yhteystiedoistaan sekä kiinteistöjen sijainnista ja tunnistetiedoista.

Oikeus saada tietoja 1 momentin 1–4 ja 8 kohdassa tarkoitetuista rekistereistä on tietosisällön ja käyttötarkoituksen osalta siten rajoitettu kuin poliisimiehen oikeudesta tietojen saamiseen ja käyttämiseen säädetään kuitenkin niin, että tarpeelliset tiedot 4 kohdassa tarkoitettua rekisteristä ajoneuvon omistajista tai haltijoista osoite- ja muine yhteystietoineen sekä tiedot ajoneuvon teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista on oikeus saada myös pelastustoimen yksikköä varten. Vastaavasti oikeus saada tietoja pelastusviranomaisen tietojärjestelmistä koskee vain pelastusyksikön hälyttämisessä ja avustamisessa tarpeellisia tietoja.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

20 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus hätäkeskustietojärjestelmästä

Sisäministeriöllä ja sosiaali- ja terveystoimintamääräyksillä on oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä salassapitosäännösten estämättä oman toimialansa johtamista, ohjausta ja valvontaa sekä suunnittelu- ja kehittämistehtäviä varten välttämättömät tiedot maksutta.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä salassapitosäännösten estämättä pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen valvontatehtäviään varten välttämättömät tiedot maksutta.

Hätäkeskuslaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä Hätäkeskuslaitoksen sisäistä laillisuusvalvontaa ja työnantajan työjohto- ja valvontaoikeuden toteuttamista varten tarvittavat hätäilmoitustallenteet ja kyseiseen tallenteeseen liittyvät tehtävätiedot ja muut välttämättömät tiedot maksutta.

Poliisilla, pelastustoimella, sosiaali- ja terveystoimella ja Rajavartiolaitoksella tai muulla taholla, jonka Hätäkeskuslaitos on hälyttänyt tai jota varten tieto on pyynnöstä hankittu, on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta hätäkeskustietojärjestelmästä tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden turvaamiseksi tarpeelliset 17 §:n 7 kohdassa tarkoitetut tiedot sekä välttämättömät tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista yksiköistä maksutta.

Tullilla on oikeus saada hätäkeskustietojärjestelmästä salassapitosäännösten estämättä tarpeelliset 17 §:n 7 kohdassa tarkoitetut tiedot henkilön oman turvallisuuden tai Tullin virkamiehen työturvallisuuden turvaamiseksi Tullin lakisääteisen tehtävän suorittamisen yhteydessä maksutta.

21 §

Rekisterinpitäjien välinen tietojen luovuttaminen

Hätäkeskuslaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä ~~19 §:ssä tarkoitettuja tietoja~~ poliisitoimen, pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yksikölle ja Rajavartiolaitokselle sekä muulle yksikölle ja taholle **hätäkeskustoimintaan liittyvän tehtävän tai oma-aloitteisen tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot, jotka Hätäkeskuslaitos on saanut 19 §:n perusteella. Hätäkeskuslaitos saa kuitenkin luovuttaa 19 §:n 1 momentin 1—4 ja 8 kohdassa tarkoitetut tiedot vain poliisin toimintayksikölle tai Rajavartiolaitoksen virkamiehelle ja 5 kohdassa tarkoitetut tiedot ~~saa-~~ ~~daan luovuttaa~~ vain pelastustoimen yksikölle. Hätäkeskuslaitos saa luovuttaa 19 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaiset tiedot ajoneuvon omistajista tai haltijoista osoite- ja muiden yhteystietoineen sekä tiedot ajoneuvon teknisistä tiedoista ja yksilöintitiedoista myös pelastustoimen yksikölle.**

Edellä 16 a §:ssä tarkoitetut rekisterinpitäjät saavat luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja toisille rekisterinpitäjille, jos tiedot ovat välttämättömiä:

- 1) laillisuusvalvonta-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnan toteuttamiseksi;
- 2) koulutuksen toteuttamiseksi pseudonymisoina;
- 3) yksittäistapauksessa hengen tai terveyden suojaamiseksi, huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi tai jos on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

22 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Rekisterinpitäjä saa käsitellä 17 §:n mukaisia oman rekisterinpidon alaisia henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen, jos tiedot ovat välttämättömiä:

- 1) laillisuus- ja laadunvalvonnan toteuttamiseksi;
- 2) suunnittelu- ja kehittämistoiminnan toteuttamiseksi;
- 3) koulutuksen toteuttamiseksi pseudonymisoituna.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, poliisi saa käsitellä 17 §:ssä tarkoitettuja poliisin tietoja muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa noudattaen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 13 §:n 1 ja 2 momenttia.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, Rajavartiolaitos saa käsitellä 17 §:ssä tarkoitettuja Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa olevia tietoja muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa noudattaen henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 16 §:ää.

Rekisterinpitäjä saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä Pelastusopistolle hätäilmoitustallenteita pseudonymisoituna Pelastusopiston järjestämän hätäkeskuspäivystäjien koulutuksen toteuttamiseksi. (Uusi 4 mom.)

23 §

Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyn oikeuksista ja niiden rajoittamisesta säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojasetus*), tietosuojalaissa (1050/2018) sekä henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (1054/2018).

Rekisteröidyn oikeuksista poliisin rekisterinpidossa oleviin tietoihin säädetään lisäksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 6 luvussa ja rekisteröidyn oikeuksista Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa oleviin tietoihin henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 6 luvussa.

24 §

Rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklaa rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ei sovelleta tässä laissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn.

25 § (Uusi)

Rangaistussäännös

Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvun 9 §:ssä.

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

26 §

Hälyttäminen

Sisäministeriön asetuksella voidaan säätää ilmoituksen tai tehtävän välittämiseen tai hälyttämiseen käytettävistä teknisistä järjestelmistä tai menetelmistä.

27 §

Virkapuku

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöllä on velvollisuus käyttää virkatehtävissään virkapukua, jollei Hätäkeskuslaitos virkatehtävän laatu tai luonne huomioon ottaen muuta päättä.

Virkapuvusta ja siihen liittyvistä virka-asematunnuksista voidaan säätää Sisäministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 16, 16 a ja 20-25 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

2.

Laki

turvallisuustutkintalain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvallisuustutkintalain (525/2011) 16 §, sellaisena kuin se on laeissa 584/2018 ja 187/2019, seuraavasti:

16 §

Ilmoitusvelvollisuus

Onnettomuuspaikalla pelastustoimiin osallistuvan viranomaisen tulee viipymättä ilmoittaa Onnettomuustutkintakeskukselle tapahtumasta, joka ilmoittajan arvion mukaan voi tulla tutkittavaksi tämän lain mukaan. Hätäkeskuslaitos voi avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa, jos siitä sovitaan erikseen Hätäkeskuslaitoksen ja Onnettomuustutkintakeskuksen välillä. Jos ilmoituksesta puuttuu tutkinnantarpeen arvioinnissa tarvittavia tietoja,

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

edellä tarkoitetun ilmoittajan on saatettava ilmoitus ajan tasalle heti, kun puuttuvat tiedot ovat saatavilla.

Ilmoitusvelvollisuus on myös:

- 1) Liikenne- ja viestintävirastolla;
- 2) Väylävirastolla;
- 3) aluehallintovirastolla;
- 4) muulla kuin 1—3 kohdassa tarkoitetulla turvallisuutta valvovalla viranomaisella omalla toimialallaan;

5) sillä, joka on vastaanottanut onnettomuus- tai vaaratilannetta koskevan ilmoituksen;

6) sellaisella oikeushenkilöllä, joka on 2 §:n 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetussa liikennemuodossa tapahtuneen onnettomuuden tai vaaratilanteen osallinen tai joka ilmeisesti kärsii vahinkoa tällaisen onnettomuuden johdosta;

7) oikeushenkilöllä, joka huolehtii liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 2 §:n 10 kohdassa tarkoitetusta liikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden tarjoamisesta.

Tuomioistuimen, joka on vastaanottanut merilain (674/1994) 18 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun aluksen päällikön ilmoituksen meriselityksen antamisesta, on välitettävä ilmoitus viivytyksettä Onnettomuustutkintakeskukselle sekä varattava keskukselle mahdollisuus osallistua meriselitystä koskevaan istuntoon ja esittää siellä kysymyksiä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Häätäkeskuslaitoksen tehtävästä avustaa Onnettomuustutkintakeskusta ilmoitusten vastaanottamisessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

konsulipalvelulain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan konsulipalvelulain (498/1999) 9 §, sellaisena kuin se on laissa 970/2014, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

9 §

Konsulipalvelujen järjestäminen ulkoasiainhallinnossa

Tämän lain ja muun lainsäädännön mukaisia konsulipalveluita antavat suurlähetystöt, lähetystöt, pääkonsulaatit, konsulaatit, varakonsulaatit ja konsulitoimipaikat. Tasavallan presidentin asetuksella voidaan säätää, että jonkin edustuston konsulipalvelut tai osan niistä antaa toinen edustusto kuin se, joka muutoin olisi toimivaltainen palvelun antamaan. Palvelut hädänalaisessa asemassa oleville sekä muut vastaavat konsulipalvelut antaa kuitenkin se edustusto, jota kulloinkin kyseessä olevan tilanteen vakavuus ja kiireellisyys edellyttää.

Jos konsulipalvelua tarvitaan maassa, joka ei kuulu minkään edustuston toimipiiriin, **ulkoministeriö** määrää konsulipalvelun antamisesta.

Ulkoministeriö voi antaa sellaisia konsulipalveluja, jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa ja palvelu muutoinkin soveltuu annettaviksi **ulkoministeriössä**. Tarkempia säännöksiä **ulkoministeriön** antamista konsulipalveluista voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

Hätäkeskuslaitos voi avustaa ulkoasiainhallintoa sellaisissa konsulipalveluihin liittyvissä avustavissa asiakaspalvelutehtävissä, jotka soveltuvat annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa ja jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa, jos siitä sovitaan erikseen Hätäkeskuslaitoksen ja ulkoministeriön välillä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä Hätäkeskuslaitoksen avustavista asiakaspalvelutehtävistä ja tehtävien hoitamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

pelastuslain 91 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 91 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1171/2016, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 40/2022 vp

91 §

Toimenpiderekisteri

Hyvinvointialueen pelastustoimen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen saa pitää pelastustoimen seuranta- ja kehittämistä varten henkilökisteriä, johon saadaan tallentaa ne hätäkeskustoiminnasta annetun lain 2 §:n 4 momentin 7 kohdassa tarkoitettuun hätäkeskustietojärjestelmään tallennettavat tiedot, jotka hätäkeskus on luovuttanut pelastustoimelle hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 ja 21 §:n nojalla. Rekisterin teknisestä ylläpidosta huolehtii Pelastusopisto.

Pelastuslaitoksen, sopimuspalokuntien ja 27 §:n 4 momentissa tarkoitettujen muiden pelastusalalla toimivien yhteisöjen sopimusperusteisesti hoitamista ensivaste- ja ensihoitotehtävistä saadaan tallentaa tämän pykälän 2 momentin 1, 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettut tiedot. Ensivastetiedot saa tallentaa kyseiseen tehtävään osallistunut taho.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 16.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mari Rantanen ps
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Kari Tolvanen kok
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Ben Zyskowitz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo